

MIGRAȚIA INTERNAȚIONALĂ ÎN CONTEXTUL FENOMENULUI DE GLOBALIZARE

INTERNATIONAL MIGRATION IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

*Drd. Alina ARDELEANU**

Rezumat: Problematika migrației internaționale a forței de muncă și, cu precădere, analiza acesteia atât la nivel european, cât și la nivelul țării noastre, poate fi considerată o temă de mare importanță în vederea cercetării actuale în domeniul economico-social, în special în contextul mișcărilor masive și al mobilității forței de muncă la nivelul Uniunii Europene. Acest aspect poate avea consecințe majore în economia țărilor de origine și de destinație ale populației migrante, precum și în plan social, politic, individual, și istoric. Fenomenul complex al globalizării a redefinit relațiile dintre state pe plan mondial, granițele devenind din ce în ce mai puțin evidențiate, comunități întregi de oameni părăsind locul de origine și alegând traiul în zone unde calitatea vieții prezenta condiții mai bune.

Cuvinte cheie: migrație; economie; forță de muncă; globalizare; Uniunea Europeană.

Abstract: The issue of international labor force migration and especially its analysis both at European level and at the level of our country can be considered a topic of great importance for the current research in the economic-social field, especially in the context of massive movements and labor mobility at European Union level. This aspect can have major consequences in the economy of countries of origin and destination of the migrant population, as well as socially, politically, individually and historically. The complex phenomenon of globalization has redefined the relations between states on a global scale, the borders becoming less and less evident, as entire communities of people left their place of origin and chose to live in areas where the quality of life was much better.

* Doctorand la Școala Națională de Studii Politice și Administrative.

Keywords: migration; economy; labor force; globalization; European Union.

Aspecte generale cu privire la migrația internațională în contextul globalizării

Tendința mondială de unificare a unor culturi extrem de diferite în mari arii socio-politice, nu a exclus nici țara noastră. Integrarea în diverse tipuri de programe internaționale, participarea la marile evenimente politice din lume, mai noua deschidere a țărilor europene spre noi, marchează societatea românească. Astfel, procesul de globalizare a determinat modificări la nivel individual, aceste modificări se reflectă în profilul familiei moderne, care, la rândul ei, formează oameni pregătiți să realizeze individual mondializarea. Astfel, tinerii din societatea românească au ca scop, în timpul sau după absolvirea studiilor, să beneficieze de oportunitatea de a pleca în țările dezvoltate, fie pentru continuarea studiilor, fie în interes profesional. Apare conceptul de *om modern* (Inkeles) (Sandu 1999: 219) care cuprinde dimensiunile: deschiderea spre noi experiențe; afirmarea independenței față de autoritățile tradiționale; credința în eficacitatea științei și abandonarea fatalismului; motivația înaltă pentru sine și copii în sensul autorealizării ocupaționale și educaționale; deprinderi de planificare atentă a activităților; participarea civică; efort de informare permanentă și preferința pentru știri naționale și internaționale în raport cu cele de ordin sportiv, religios sau local. Ca ideologie a diversității, multiculturalismul are menirea de a oferi un cadru de afirmare pentru identitățile de grup. C. W. Watson circumscrie multiculturalismul implicațiilor politice și filosofice presupuse de coexistența modalităților variate de situare a omului în lume și de modul în care diferite entități culturale luptă pentru recunoaștere, atât în cadrul statului național cât și în sistemul global.¹

¹ Andreea Arsene, „Călători în marele spațiu al globalizării – fenomenul migrației și implicațiile sale la nivelul familiei”, *Revista de Administrație Publică și Politici Sociale*, Anul I, nr. 2 / Martie 2010, pp. 30-31.

Abordări tradiționale și actuale referitoare la deciziile migrației

Abordările tradiționale ce explică deciziile migrației sunt puternic legate de modelele economice neoclasice, accentuând deciziile raționale ale actorului economic. Încă de la jumătatea secolului trecut, Stoufer (1940) și apoi Speare (1974) vorbeau despre motivații și obstacole interpușe, pentru ca mai apoi teoria cost-beneficiu, prin Sjaastadt (1962) și Todaro (1969) să arate că un potențial migrant va decide să se deplaseze atunci când valoarea actuală (discontată) a tuturor beneficiilor monetare viitoare este mai mare decât costul monetar al deplasării. Deși, clar prin sugestia sa matematică, modelul suferă de câteva disfuncții majore cum ar fi înlocuirea efectivă a diferențialului de venit (motorul principal al deplasării în concepția acestei teorii) cu cererea de forță de muncă din partea statelor dezvoltate sau încărcătura sa economică excesivă, în condițiile în care determinanții migrației sunt deosebit de diverși: economici, sociali, etnici, demografici, macro-politici etc. Mai mult, deși eficiența diferențialului de venit ar fi maximă pentru zonele (țările) cele mai sărace, statisticile arată că nu ele generează cele mai importante 18 fluxuri migratoare. Modelul cost-beneficiu este îmbogățit de cel al valorii așteptate potrivit căruia, între două acțiuni posibile (de a migra sau de a rămâne) persoana se va decide pentru acea acțiune în care valoarea percepută a rezultatului este mai mare. Mai aproape de perioada actuală, prin noua economie a migrației sau a alegerii sociale, Stark (1991) sau Faist (2000) afirmă că, decizia de migrație este luată în cadrul unor unități sociale cum ar fi familia, gospodăria sau chiar întreaga comunitate, migrația fiind o strategie colectivă în măsură a asigura viabilitatea economică a unității sociale printr-o alocare strategică de resurse de muncă și capital.²

O altă școală de gândire subliniază rolul structurilor economice ca fiind în măsură să motiveze un individ (sau un grup) în luarea deciziilor. Este vorba de o perspectivă macroeconomică care însă nu lipsește din abordările menționate anterior, cum ar fi diferențialul de venit sau inegalitățile de dezvoltare de tip centru-periferie. Din această perspectivă, cercetătorii ca Hatton și Williamson (1998) sau Massey ș.a. (1998), arată că, integrarea

² Nicolaie Iancu, *Migrația internațională a forței de muncă, Considerații teoretice și repere economice ale fenomenului migraționist*, Editura Pro Universitaria București, 2013, pp. 17-18.

economică globală încurajează migrația, subminează structurile care creează condițiile de acomodare cu plecarea din locul de origine și cu sosirea în locurile de destinație.³

România în contextul fluxurilor migrațiilor internaționale

Principalele țări de destinație a emigranților din România, în cei 21 de ani analizați, au fost Germania, SUA, Spania, Canada și Italia, însă evoluția fluxului de emigranți pe țări de destinație este diferită. Astfel, dacă la începutul perioadei Germania era principala țară de destinație, în jurul anului 2000 populația emigra mai mult către SUA și Canada, iar în prezent, ponderea țărilor din Europa (Germania, Italia și Spania) și a celor de peste ocean (Canada și SUA) a ajuns la aproximativ aceeași valoare.⁴

România subscrie fenomenului migrației la nivel mondial, având un istoric în migrație marcat de perioade de ascensiune și declin, bazat în principal pe condițiile interne economice, sociale și politice. Natura umană solicită a se încerca găsirea unor condiții de viață mai bune, în mod firesc regiunile mai dezvoltate atrag populație din părți mai sărace ale lumii. Procesul migrației implică un subiect (emigrant sau imigrant), cel puțin două țări (țara de origine și țara de destinație, dar și țările tranzitorii), precum și intenția de a obține permis de ședere sau de a găsi un loc de muncă în țara de destinație. Migrația externă a României are două fețe: una juridică, statistic înregistrată sub forma emigrării și imigrării, precum și migrația pentru muncă. Prima componentă nu este foarte importantă, ca dimensiune situându-se în intervalul 10 - 15 mii de emigranți și câteva mii de imigranți pe an. Se poate observa proporția mare de emigranți care au studii universitare, aceasta situându-se la un nivel apropiat de 25%, principalele țări de destinație fiind Germania, Italia, SUA și Canada. Fluxul de imigrare are două componente: o migrare reversibilă și un număr moderat de imigranți din Republica Moldova. Aceasta este țara de origine pentru cea mai mare parte a imigranților români; unii dintre aceștia sunt

³ *Ibidem*, p. 18-20.

⁴ Suditu Bogdan Alexandru - coord, *Studii de Strategie și Politici (SPOS) 2012. Studiul nr.1. Perspectivele Politicii de migrație în contextul demografic actual din România*, Institutul european din România, București 2013, pp. 132-133.

interesați de obținerea cetățeniei române, cu scopul de a găsi oportunități pentru o viață mai bună în Uniunea Europeană.⁵

Efectele globalizării în contextul migrației internaționale a forței de muncă

Se poate afirma că migrația internațională în scopul găsirii unui loc de muncă reprezintă o consecință încă incomplet conturată și insuficient conștientizată a globalizării, fiind totodată un exemplu al modului în care a fost concepută globalizarea până în prezent. În contextul intensificării migrației internaționale, a devenit stringentă stabilirea unor mecanisme transparente care să canalizeze migrația spre modalități sigure, legale și umane, în care securitatea și protecția socială a indivizilor, garantarea drepturilor fundamentale ale emigranților va ocupa un loc primordial, în scopul maximizării beneficiilor și minimizării riscurilor care rezultă din acest proces.⁶

Globalizarea și internaționalizarea piețelor determină noi comportamente migratorii, o fluiditate sporită a deplasărilor teritoriale; fenomenele migratorii temporare pentru studii și/sau muncă tind să devină tot mai importante. Mișcările de populație interțări și cu deosebire cele temporare, imprimă o dinamică fără precedent a schimbărilor, transferurilor bănești și de competență, a convergenței dezvoltării umane, cu condiția ca beneficiile acestor procese, la rândul lor, să se *globalizeze* pentru toți actorii implicați. Pe de o parte, are loc un transfer intercultural și comportamental, o apropiere a idealurilor de muncă și viață, o creștere a mobilității și adaptabilității, a flexibilității în luarea autonomă a unor decizii, în promovarea unor noi tipuri de acțiuni, imprimarea unor noi atitudini și comportamente (din păcate, nu toate acestea pot fi considerate pozitive, benefice pentru *primitori* - vezi consumul de droguri, criminalitatea organizată etc.). Pe de altă parte, fluxurile migratorii impun schimbări în politicile economice și sociale promovate atât de zonele de primire, cât și de cele de plecare.

⁵ Monica Roman, Cristina Voicu, *Câteva efecte socioeconomice ale migrației forței de muncă asupra țărilor de emigrație (Cazul României)*, Economie teoretică și aplicată Volumul XVII, No. 7/2010, (548) p. 55.

⁶ Cezar Avram, Roxana Radu, *Globalizarea și problemele ei: teorie, investiții economice și mobilitate socială*, Anuarul Inst. de Cercet. Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor”, vol. XV/2014, pp. 246-247.

În același timp, nu se poate face abstracție de impactul *noii economii mondiale*, care necesită adaptarea rapidă a companiilor și a forței de muncă la noi reguli de joc.⁷

Multe din țările în curs de dezvoltare se numără deja printre beneficiarii oportunităților deschise de noile tehnologii, procedee și metode de producție sau de muncă. Locul de muncă în condițiile revoluției informaționale, a comunicațiilor nu implică *neapărat* și migrația forței de muncă. Dimpotrivă, se creează oportunități de a avea locul de muncă și domiciliul într-o localitate aflată la sute ori mii de kilometri de compania pentru care lucrezi. Chiar și în aceste condiții, disparitățile se mențin, iar tensiunile nu vor lipsi. Celor existente li se vor adăuga altele, care vor avea impact (în dublu sens) asupra migrației. Mai întâi, explozia demografică din țările în curs de dezvoltare își conservă locul de cea mai puternică sursă de tensiuni. Acestei tensiuni majore i se asociază cele determinate de noua economie internațională: alte reguli de joc, dictate cu deosebire de marile companii multinaționale; disparități economice, socio-culturale și digitale în creștere; turbulențe și fragilități la scară regională, națională și internațională; *încredere excesivă* în capacitatea pieței de a soluționa problemele cu care lumea se confruntă.⁸

Politica de migrație a Uniunii Europene și beneficiile migrației

Migrația internațională are impact asupra UE și a statelor membre. Fenomenul de globalizare, precum și diferitele evenimente de pe scena internațională au contribuit la creșterea fluxurilor migratorii, îndeosebi în ultimii ani. Astfel, spațiul european își dezvoltă caracterul multi-etnic și diversitatea culturală. În acest context, UE propune o politică europeană globală menită să facă față provocărilor migrației. Politica europeană se construiește pe tradițiile europene privind azilul și migrația, având în vedere atât respectarea drepturilor omului și aspectele umanitare, cât și beneficiile Uniunii Europene, ale migranților și țărilor de origine ale acestora. Integrarea migranților în societatea europeană vizează un echilibru între drepturile acestora și cultura țării de proveniență. Acest lucru aduce beneficii atât pentru

⁷ Valentina Vasile, Gheorghe Zaman, *Migrația forței de muncă și dezvoltarea durabilă a României. Abordări teoretico-metodologice. Sistem de indicatori și modele de analiză*, INCE - Academia Română, Editura Expert, București, 2007, pp.8-9.

⁸ *Ibidem*, p.10.

țara de origine a migrantului, cât și pentru societatea în care acesta trăiește și muncește.⁹

Migrația este un factor important al evoluției societății europene contemporane. Printre numeroasele sale beneficii, menționăm:

- facilitarea integrării economice și a dialogului inter-cultural la nivel global și regional;
- asigurarea necesarului de forță de muncă în statele dezvoltate și mai buna utilizare a forței de muncă din statele de proveniență;
- generarea unor transferuri de fluxuri bănești către statele mai puțin dezvoltate;
- facilitarea transferurilor de cunoștințe și tehnologie către țările de proveniență ale migranților, după repatrierea acestora.

Migrația are însă și un cost. Uniunea Europeană depune eforturi considerabile pentru:

- integrarea migranților;
- combaterea și prevenirea imigrației ilegale;
- controlul frontierelor externe.

România, ca toate statele membre, beneficiază de roadele politicii de migrație. Între principalele câștiguri sunt transferurile financiare realizate de emigranți, precum și transferul de know-how și tehnologie, facilitat de accesul românilor la mediul cultural și profesional al țărilor dezvoltate.¹⁰

Concluzii

Globalizarea reprezintă un fenomen actual de mare complexitate, neavând o definiție propriu-zisă, dar care cuprinde o varietate de procese care vizează multiple domenii societale.

În contextul apariției crizei economice și financiare, piața muncii din toate statele membre ale U.E. a fost puternic afectată, având consecințe negative și asupra României. Migrația românilor a crescut considerabil după anul 2010, fenomen cauzat și de lipsa oportunităților de angajare din țara noastră pentru o arie cât mai extinsă de domenii.

⁹ Mădălina Popa, Dragoș Ungureanu, coord., Iulian Oneașcă, *Politica de migrație a Uniunii Europene – implicații pentru piața muncii*, Europe Direct, București, 2003, pp. 4-5.

¹⁰ *Ibidem*, p.5.

Migrația vine cu avantaje, dar și cu dezavantaje, respectiv aceasta contribuie la dezvoltarea României pe mai multe planuri, dar și destramă familii întregi, odată cu plecarea unuia sau mai multor membri peste hotare.

Statul român încurajează elaborarea unor acțiuni comune la nivel european în ceea ce privește gestionarea migrației, fiind necesară o abordare aprofundată a acestui fenomen pentru identificarea de soluții generate de actuala criză.

Trebuie subliniat faptul că evoluția migrației românești nu reprezintă un subiect foarte cunoscut, însă studiile de specialitate demonstrează faptul că printre principalele motive ca românii să revină în țară, se regăsesc dezvoltarea economiei, investițiile străine care pot oferi noi locuri de muncă în sectorul privat, precum și elaborarea de noi politici publice raportate la problemele semnalate de aceștia.

BIBLIOGRAFIE

- ARSENE A., „Călători în marele spațiu al globalizării – fenomenul migrației și implicațiile sale la nivelul familiei”, în *Revista de Administrație Publică și Politici Sociale*, Anul I, nr. 2/ martie 2010.
- AVRAM C., RADU R., *Globalizarea și problemele ei: Teorie, investiții economice și mobilitate socială*, Anuarul Inst. de Cercet. Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor”, vol. XV, 2014.
- IANCU N., *Migrația internațională a forței de muncă, Considerații teoretice și repere economice ale fenomenului migraționist*, Editura Pro Universitaria, București, 2013.
- POPA M., UNGUREANU D., coord.: ONEAȘCĂ I. *Politica de migrație a Uniunii Europene – implicații pentru piața muncii*, Europe Direct, București, 2003.
- ROMAN M., VOICU C., *Câteva efecte socioeconomice ale migrației forței de muncă asupra țărilor de emigrație (Cazul României)*, *Economie teoretică și aplicată* Volumul XVII , No. 7(548), 2010.

- SUDITU B. A., *Studii de Strategie și Politici (SPOS) 2012. Studiul nr.1. Perspectivele Politicii de migrație în contextul demografic actual din România*, Institutul european din România, București, 2013.
- VASILE V., ZAMAN G., *Migrația forței de muncă și dezvoltarea durabilă a României. Abordări teoretico-metodologice. Sistem de indicatori și modele de analiză*, INCE- Academia Română, Editura Expert, București, 2007.

